

danne fuldstændige Ringe, b) Brystbenet er dannet som et Kors, hvis Sidegrene have Form af brede Vinger og den forreste meget brede Green har et dybt Indsnit c) at Tyndtarmen i hele dens Forløb har 4—5 meget høie (1^{1/2}) Længdefolder og endelig d) dens Farve paa Siderne og idetmindste tildeels foroven er lysegraa.

5. *Balanoptera minor* Knox, hvilken Forfatter først har angivet dens væsentlige Charakter, nemlig dens Hvirvletal (47) og Ribbeenstal (11 Par) og dens ringe Størrelse (neppe over 30 Fod), samt rigtigheden angivet paa Tegningen, at dens Brystlemmer have et meget bredt, ganske hvidt Bælte paa den ved Roden og Spidsen kulsorte udvendige Flade. Til disse Characterer maa endnu føies Brystbenets Form af et meget langtrukket Kors. Barderne ere hvide, Tyndtarmens Sliimflade slap med utydelige Længde- og Tverfolder. Det er de Norskes Vaagehval; Grönlændernes Tikagulik har Forfatteren fundet at være eensartet — eller idetmindste ikke sikkert adskillelig fra den. Det er ogsaa Fabricii, Albers's og Dr. Kröyers Balæna rostrata, fremdeles J. Hunters pyked Whale.

Den meteorologiske Comitee fremlagde: *Collectanea meteorologica sub auspiciis Societatis regiæ Scientiarum danicæ edita. Fasc. III continens observationes in Guinea institutas. Hauniæ 1845. 4to.*

Selskabet modtog:

Levy, sur la cire des abeilles. Særskilt Aftryk af *Annales de Chemie et de Physique. 3me Serie.*

Mödet den 6te Februar.

Etatsraad *Finn Magnusen* forelæste, som indsendte fra Pastor *J. H. Schröter* i Thorshavn paa Færøerne, følgende Bemærkninger med Hen-

syn til Skriftet om de gamle Skandinavers Inndeling af Dagens Tider ved *Finn Magnusen* (trykt i Videnskabernes Selsk. hist. og philosoph. Afhandl. 7de Bind).

“Dette Skrift er og vil være af en meget stor Interesse for enhver Færing, der ikke er ligegyldig angaaende Forfædrenes Kundskaber og den Maade, paa hvilken de have villet bevare for deres Efterslægt det, de have anseet for de gavnlige Bestemmelser af Tiden og dens Brug ved forskjellige Anliggender; og derfor har jeg, nu en Olding paa 75 Aar, anseet det rigtigt at opskrive disse Anmærkninger til Bekræftelse og Oplysning af det, som Skriftet viser: at samme ogsaa virkelig har været Skik og Brug paa Færøerne.

I Anledning af den i Skriftet indførte Etmaalstavle, da have de gamle Færingers sikkert indeelt Dagen paa samme Maade, endskjönt man, siden de katholske Biskopper forandrede saa meget i Tidsbestemmelserne, nu sædvanlig regner de 8 Öikter (eller Eikter, Ögter) fra Midnat Kl. 12 til næste Midnat; thi saavidt jeg har kunnet erfare, regnedes det trihorium eller Öikt fra Midnat til Kl. 3 til Natten, og kaldtes derfor Öiktin firi Dæa, hvilken Benævnelse kun passer sig for Vinterhalvaaret, da man begyndte den egentlige Skuur- eller Slagtetid, som i ældste Tider regnedes fra Halvdelen af det Maaneskin, der indfalder i Oktober Maaned og kaldtes Skuursoulin, det næste Maaneskin Klippings-soulin, derpaa Vetrasoulin, som maatte overskride stitsta Dä eller Soulstöru, hvis næste Maaneskin skulde regnes for Joulasoul, derpaa Thorrasoul, Göesoul og den halve Ajnmånasoul. Ligesaa Sommerhalvaaret: det halve Maaneskin af Ajnmåna, Gydu- og Summarsoulin, som maatte overskride længste Dag, hvis samme Maaneskin skulde regnes fra Nymaane, ligesom Vetrasoulin Maaneskin. Ellers regnede man disse Maaneskin fra Fuldmaane ved at indskyde et halvt Maaneskin; og i det Aar, man indskjöd en halv Maaned efter Vetrasoulin, kaldtes det Partasoul å Vetri; saaledes blev i forrige Vinter $\frac{1}{2}$ Maaneskin indskudt i December 1844 og Joulasoulin regnet fra Fuldmaane, Thorri ligeledes fra Fuldmaane den 23de Januar 1845. Næste Aar regnes Thorri fra Nymaane den 27de Januar. Dögnets Öikter benævnes dog om Sommerhalvaaret, som om Vinterhalvaaret, skjönt der fra den Tid, at de færøiske Ögedögn begynde til de ende, ei kan siges at være Nat, nemlig fra Halvards Öku, Jouans Öku, Siftuns Öku til Olavs Öku, som vel

er indført af Biskopperne istedetfor de 4 Aukanættur i den islandske Almanak. I Öikten firi Dä indfalde om Vinteren de 2de Hanegal, nemlig det første Hanegal efter Midnat, det andet Kl. 3, som dog regnes at være i Öikten firi Dä. Det første Hanegal ender som oftest Kvöldsetan, nemlig Aftenarbeidet, og naar Hanen galer anden Gang hör Alle, som ville opnaae en höi Alder være i Seng og sove, da man anseer den Sövn, man faaer i denne Öikt, for særdeles styrkende; man sagde derfor forhen om en Syg: Ham have vi Otta firi, fordi han faaer ikke Sövn i Öiktini firi Dä. Denne Öikt var desuden Gjengangernes og Troidenes Öikt, og derfor var det især efter Kvöldsetuni Brug at rista kross i Dir efter Aftenbönnen. Det var og anseet som et Vovestykke at blive i Fuglebjergene i denne Öikt, men dertil var vel især den naturlige Aarsag, at Stene og Fjeldskred som oftest indtræffe i denne Öikt, hvilket man tilskrev onde Aander og Huldefolk, naar man kom dem for nær. Man antog det og som et frygteligt Tegn, at Fuglene ei qviddrede i denne Öikt, at der er langt større Gjenlyd eller "Dvergemaal", og at de som övede Gand og anden Overtro, især ansaae denne Öikt for deres Tid; det synes derfor, at man har givet denne Öikt Navn af den Frygt, man havde for dette Tidslöb, og at derfor de Geistlige forrettede Ottasangen for et fjerne de onde Aander. Naar man troede, at Solen var i håлга Estur, var dermed den rædsomme Tid forbi. Ligesom denne Öikt især bemærkedes om Vinterhalvaaret, saa synes den Öikt, som om Dagen kaldtes saaledes, egentlig at have hört til Sommerhalvaaret og været anseet som den varmeste Tid af Dagen, der især burde benyttes endog til vigtige Raadslagninger. Thorshavn har fra ældste Tid været Færingernes Thingsted; Pladsen, hvor Forsamlingen skete, kaldes derfor endnu Thingenæs; og det Skjær, som var helliget til Domfældelsen Skjinnar å Skjer, nemlig hvor Sagens Sammenhæng skulde udgrandskes og Rettens Skjön gives. Derfor findes og paa et Fjæld Vesten for Byen en stor Steen, som meget vel er synlig fra Skinnerskjæret og paa den ligge 4 mindre mosbegroede Stene, som ligge i Vest-Sydvest og Ost-Nordost, samt Ost-Sydost og Nord-Nordvest ved Siden af hinanden. Denne Steen har jeg i min Ungdom hört kalde Öiktarstajn og tillige, at naar Solen stod over den Steen, skulde Dommerne have afsagt Dom i den Sag, hvori de skulde dömme den Dag paa Dommerskjæret. Samme Steen viser egentligen Kl. 5, saa man maa antage, at de have

havt en halv Time over den egentlige Öikt. I Bispernes Tid blev den anseet som Helligaftens Indtrædelse, dog saaledes, at Fiskerne, som vare paa Havmedene, dog ikke begik Helligbrøde, om de af Ström og Storm hindredes i at lande en Öikt senere, og der er opstillet en Varde, som viser at være 45 Grader eller 3 Timer fra Öiktar-Stenen. Denne Varde er derfor Mærke for Kl. 8 om Aftenen og den troes selv i den hedenske Tid at have været et Mærke for Dagleiery, som da ginge fra Arbeide. Derimod har jeg hört en anden Beretning om Öiktar-Stenen fra den katholske Tid, den nemlig, at Bisperne havde udregnet, at förste Langfredag eller at Verdens Frelzers egentlige Lidelsesdag indfaldt i Aaret 33 paa förste Sommerdag, som nu efter den forbedrede Kalender regnes den 14de April og da vel var nogle Dage senere, ssmt at man, for at vide det egentlige Aaremaals Öieblik, da han udgav sin Aand, maatte regne 3 af Dagens Öikter forlöbne, saasom Evangelisterne berette, at der fra den 6te til 9de Time, altsaa i 3die Öikt, var mörkt over Landet og Solen mistede sit Skin; men da Dagen i Jödeland regnedes fra Solens Opgang til dens Nedgang, saa maatte den og regnes saaledes paa Færöerne og hver Öikt derfor $3\frac{1}{2}$ Time. Saaledes findes og en Märkesteen ovenpaa et Fjæld ved Lere Præstegaard paa Suderö, som vel kaldes Nounstajnur, men er $3\frac{1}{2}$ Time fra Middagsmärket. Man kaldte derfor dette Tidslöb Langa Öikten, og i den maatte strængt fastes, skjönt man kun skulde nyde lidet hele Dagen, til Öikten var endt; samme Faste begyndte Kl. $3\frac{1}{2}$ Skjærtorsdag og kaldtes "Langefaste"; men efterat denne hellige Öikt var endt anordnedes endnu $\frac{1}{2}$ Öikt, hvor man ei skulde arbeide, men vel nyde Fastespiser. Derimod var fra Kl. 5 til Kl. 5 Dagen efter Arbeidstid, saa at man kunde berede sig til Höitiden; derfor kaldtes denne halve Öikt fra $3\frac{1}{2}$ til 5 Öiktarbilit eller den Öikten sluttende Tillægstid. Ved Reformationen afveg man fra de katholske Skikke og derfor bestemtes Helligaften Kl. 6, hvortil endnu staaer en fiirkantet over 1 Favn i hver Kant opstablet Varde med en mindre Fiirkant ovenpaa, som kaldes Vestervarde, og der ringes til Helligaften, naar Kl. er 6. Benævnelsen af Öiktarmad synes derfor at have Hensyn til den Spise, man nød i Öiktarbilit. Endnu mærkes, at ved alle de hedenske Thingsteder, som endnu kjendes, vare omtrent i Vest-Sydvest de hellige Fjælde, der vare Fristeder; saasom Helgafjäd ved Vaaj i Norderöerne paa Bordöen; Halgefjäd ved Stevnevalen, hvortil

man indstevnedes paa Österöen; Rejnsatindur paa Vaagöen og paa Suderöen Läafedli, formodentlig Hlaðafell, Vest-Sydvest for Hovi og Lajvsgaard, ligesom Böigden å Läji i Frodebö ligger i samme Retning for Asdal, hvor de første Oftringer efter Sagnene holdtes, og Hörg i Sumbö VSV. fra Böjgden uj Görun sammesteds, hvor Kirken siden blev bygget; hvorvidt det forholder sig lignende paa Island, er mig ubekjendt. Men Öiktarstajnur ved Thorshavn er vel en Forandring af det hedenske Eiktarstaðr ligesom Noun istedetfor Eikt. Saavidt om det, der findes i Skriftet fra Pag. 187 til 200.

Pag. 238 omtales Benævnelsen Missaung i Rimbelyta for den største Flod og Ebbe, og at Ebben indtræffer da ved Middag og Midnat. Dette svarer fuldkommen til Strömmens Löb ved Færöerne, men Ordet udtales der Misingin og synes der at have Hensyn til Hedenold, da man beregnede Aaret efter Maanens Omlöb og Epakterne; naar Gyl-dentallet medførte, at man indskjöd en halv Maaned, saa regnedes den fra Misingen, og synes derfor at være analogisk med missæri, nemtig som indfaldende ved Maanens halve Omlöbstid. Dog har Forfatteren god Grund for sin Mening, at Ordet har betydet Strömmenes ulige Gang; thi Strömmen retter sig efter Maanens ulige Gang i Apogæet og Perigæet, og da der i ethvert Maaneomlöb indfalder 2 Misinger, er den ene ei saa haard som den anden. Vel ansætter Landt i sin Færöes Beskrivelse Strömmens daglige Forandring til 48 Minutter efter et Mid-deltal, men den sees bedst i en Almanak, hvor Maanens Culmination er angiven, da Strömmen nöie retter sig efter den i Færöernes bredeste Fjord, Suderöfjorden, hvor Östfaldet, som foraarsager Ebben, nöie endes ved Maanens Culminationsminout, der differerer fra 41 til 63 Minutter i Etmaalet efter Maanens Gang i Himmeltegnene, fra $10\frac{1}{4}$ til $15\frac{3}{4}$ Grader, hvilket forhen var beregnet i Almanakken, og da Strömmene forholde sig ved Islands sydlige Kyst som ved Færöerne, saa synes det, at en Beregning over Maanens Culmination efter Reikjavigs Længde, som netop er 1 Time tidligere i Tid end Thorshavns, da Reikjavig ligger $34\frac{1}{2}$ Grad Vest for Kjöbenhavn og Thorshavn $19\frac{1}{2}$ Grad omtrent, vilde gjøre den islandske Almanak, som nu begynder at bruges her, særdeles tjenlig saavel for Fiskere som for andre Söfarende, da Östfaldet er den Ström, der sætter ud fra Landet, Vestfaldet derimod ind imod Landet, undtagen inde i Fjordene. Söfarende kunne derfor, medens Östfaldet löber, söge

ind mod Landet i tykt Veir, til de faae Landkjending og i Forhold til den benytte Vestfaldet, som ender 6 Timer efter Maanens Culminationstid eller Kl. 6 i Suderöfjorden ved Ny- og Fuldmaane.

Ved det, som findes Pag. 231 om Syvstjernen, maa jeg anmærke, at denne Beregning ikke synes at være overensstemmende med Færingernes Beregning, da Syvstjernen den 28de November regnes at være i Estri $\frac{1}{2}$ Time förend Solen, altsaa Kl. 5 til Kl. $5\frac{1}{2}$ om Aftenen, og da Helgafells Kloster efter Kortet over Island ligger idetmindste 16 Mile fra Thingvellir, saa synes Thord Kakale meget tidlig om Dagen at have forladt Thingvellir, og være ankommen om Aftenen; men Sagaen siger, at han ankom om Natten; det synes derfor, at Sagaen heller omtaler Færingernes Dagstjerne, som de beregne $3\frac{1}{2}$ Öikt eller $10\frac{1}{2}$ Time i Tid forskjellig fra Syvstjernen. Denne Stjerne var altsaa i Östen den 28de November Kl. omtrent 4 om Natten og synes saaledes at stemme med Sagaen. Landt benævner ikke Stjernen og Debes kun Stjernebilledet Bootes, men Stjernen er Arcturus, som er af förste Störrelse ligeunder Karlsvognens Stang, om hvilken Plinius siger, at den staaer interpedes Bootis og at dens exortus er 60 Dage efter solstitium brumale, hvilket og svarer til Færingernes Regning, da de efter Kyndelmisse paa Steder, hvor Fjældene ikke hindre, rette sig efter Dagstjernens Opkomst ved deres Kvöldsetur saavel som ved deres Morgenarbeide; thi ved Nytaarstid staaer den i Syd, naar Dagen bryder frem, og regnes da at være $1\frac{1}{2}$ Öikt för Solen, Dagbrækningen altsaa Kl. $7\frac{1}{2}$, da gonguljöst $\frac{1}{4}$ Öikt senere, nemlig Kl. $8\frac{1}{4}$, og fudlljöst $\frac{1}{4}$ Öikt senere eller Kl. 9 og Solen staaer op Kl. 10. I Uveir ere derimod Dagene meget mørke, og man regner da Morgenen fra sidste Hanegal, som er omtrent 1 Time för Dag og den siges da at gale "til Dags." Tillige anmærkes, at i og i Nærheden af Thorshavn kaldes vel Syvstjernen Sjeistjödnan, derimod i Suderö Sjeistjödunar, og som oftest kun Stjödunar, ligesom Dagstjernen i Almindelighed kun kaldes Stjödnan."

Ordbogs-Commissionen indgav fölgende Beretning og Forslag:

"Med Hensyn, deels til de oftere i Selskabets Aarsmöder hos Hans Majestæt Kongen opkomne Forhandlinger, Selskabets *Danske Ordbog*